

ГОДИНА I.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 15.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЊА МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

Д Е М О Н.

(Свршетак.)

Демон.

Адске слуге, верне слуге, —
Адске руке носе муке!

С мукама се Демон храни,
Сузама се Демон поји. —

Сладак напој — суза јада.

Малена је адска чета,
Ал' је дрска и занета,
На што дахне, то усахне,
Што домаши, то разори.

Задахнула заклетву братинску,
Домашила кнеза осилена.

Заклетва је усахнула,
Силног кнеза оборила.

У гроб леже србинова нада,
Моја с нова започиње влада.

(Вила се спушта са висине и приступа Демону држећи
у једној руци мач у другој гусле.)

Вила.

А мене си превидио, враже,
Јер ти мраком црна душа блуди.

(Демон измиче.)

Али мраку ево часак дође,
Са Демоном сусрете се вила. —

Од Косова па до овог дана,
Жртава си доста нагутао,

Јада си се доста науживао!

Светило је изнад мрака, враже,
До неба ти сила не допире!

(Прободу га мачем.)

(Геније се буди и устаје.)

Прикуп'те се Срби погружени,
Младом српству нови данак свиће,

Злога духа међу вама нема,
Вила ј' своју песму доневала.

(Исчезава.)

Геније

(Прикупља народ око споменика испод којег лежи
савладани Демон.)

Геније.

Приф'те ближе амо, чеда измучена,
Вила је вас својом песмом искупила,
Добар дух вас ево у закриље прима. —
Вековима Србин у сузањству пишти,
Братска му је рука срце раздирала,
Братска му је срчба ерећу подривала. —

Из Приштине Србин светом влада,

Уздиже га злога прадедовека,

Осили га слога и јунаштво!

Истоком је царе завладао,

Ал' се запад сили поклонио.

Из прикрајка јетко црни Демон вреба,
Голема је превећ та царева слава,
Те разузда клетог славољубља врага,
И заждије раздор међу сродном браћом.

Земној сили царе одолева,

Ал' подземној одолет' не може!

Међу браћом полегла је крвца,

Из ње клетва к небу одлетела,

Те је тешко на Косово пала.

Син од оца стаде дизат' руке,

Брат на брата у освети ћина,

А небрата у помоћ призивље. —

За туђина Србин крвцу даје,

А за брата свога и не хаје. —

Крв је с нова међу браћом легла,

Те је тешко на Србију пала.

У сужањству Србин пишти,
Притисле га турске руке,
Турски јарам грозно тишти,
Србин трпи горке муке.

Братово је своме брату отимао,
Туђину је своје и братово дао.

Србин пишти, клетва небу лети,
Хоће с нова да се спусти тешко. — —
Ал' из горе песма запева,
Те у гору браћу сазивала.

Србин стреса ланце и окове,
А горској се песми одазивље,
Полетео у гору зелену,
Да покаје прадедовску клетву.
Србин пева мач у руци сева,
Крвцу лије али Турке бије. —
Из нова је засијало сунце,
У мукама здружила се браћа,

Али Демон изнова се враћа,
Што најјаче то је оборио,
Што најбоље то је разорио,
Крв је братску Демон с нова лио,
Ал' у њој се једном утопио. — —

Мртав лежи зао Демон српства,
А Геније над њим шири руке.
Песма српска силног врага скруши,
Да Србину славу не поруши. —
Неслога га српска породила,
Он неслогу међу браћом сеје.
Слога српска врага уморила,
Слога братска нег нас од сад греје.

Сви.

Слога српска врага уморила,
Слога братска нег нас од сад греје.
(Застор пада.)

О ВАЖНОСТИ И КОРИСТИ ПОЗОРИШТА.

(По Шилеру.)

Позориште је завод, у коме човек налази
уживање уз здраву поуку, у коме се од-
мара, а овамо је непрестано занет, у коме
прекрађује себи време, а у једно се обра-
зује; у њему се моћ душевна напреже, али
иначе не тако, да друга која снага пати;
у њему се ужива, али не тако, да после
целина плаћа; оно је најзад завод, у коме
човек, побуђен живом представом, долази
до свести о самом себи, као човеку, као
члану народа; у коме, гледећи прошлост
своју, побуђује се, ради боље и светлије
будућности, на више и боље деловање у
своме кругу, у своме народу, — на све што
је лепо и узвишено.

А како је постало то позориште?

Човечија природа неје толико јака, да
може непрестано теглити. После тешкога
душевнога напрезања, после знојавнога умо-
ра у послу реда свога, који хоће да га
сломи — наступа одмор, човек се напита,
осмочи, засити чула; она се умире, а он
тек онда осети у своме бићу неку празнину,

која је са свим противна ономе вечном
нагону, који гони човека на деловање. Чо-
век дакле не може дуго да се бави у оном
стању, у коме је налик на животињу, а не
може ни да се дуго занима заплетенијим
умним пословима, па је тако тражио неко
средње стање, у коме се ти противни кра-
јеви спајају и олакшавају прелаз из једнога
стања у друго. — Нашао га је у позоришту.
Оно је тако постало и на том се темељу даље
развијало. Позориште дакле неје установа
новијега доба, оно је стари, на очевидној
потреби основани завод, који порекло своје
и постанак свој доводи још од старих Ази-
јанаца, па се с временом одомаћио код свију
народа културних.

Позориште ради на душевну страну
у народу. Позорница износи живе чинове;
ту се све креће, све живи; ту је мудрост
и лудост; ту ти излази пред очи порок и
врлина; ту видиш срећу и несрећу, гле-
даш како на њој решава вишњи промисао
своје загонетке; ту из потаје гледиш своје

грешке; ту ти спада слепило са очију, образина с лица; ту онда престају којекаке обмане, ту се укаже истина, која се не да ничим подмитити. Тако живо не може ни црква да поради, а то може бити за то, што јој не стоје на расположењу она средства, која стоје позорници. Цркви се не пристоји онај неуглађенији начин у беседи, у предавању; не пристоји афектисана гестикација, не пристоји оштра и строга критика, она се мора држати у границама

помирљивости и хришћанске љубави. Позорница на то ништа не ума; она износи еспап свој и у драстичнијем облику на среду, она сме свакојако да афектише, она шиба својом критиком без пардона, и у томе не да себи границе сузити; она иде тако далеко да и мртве давно истреле зликовце гони да свој гадни живот обнове, за наук познијем потомству, и ми гледамо та страшила прошлих векова, те се и ужасавамо и уједно у себи радујемо, на проклињемо спомен њихов за све векове.

(Наставиће се.)

Д И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

„Љубав и Филозофија“ „Пољубац“ „Доктор Робен“ сва ова три комада давана су у петак 21. јануара о. г. Пре свега имамо приметити, да је низ од ова три комада врло згодан; саме противности: љубав — филозофија, пољубац — доктор.

Први је комад већ толико пута одиграо, да је сувише о њему говорити. Од четири лица, што их има у њему, беху два у старим, у женским, два у новим, у мушким рукама. Глумице Недељковићка и Маринковићка извеле су, особито последња, свој задатак досадањом познатом врлином. — Суботић је био на своме месту у старој младости; маска и држање, добро, само је у кретању могло бити мало мање услужности. — Станчић је у младоме старцу врло дубоко проникао значај „дрвеног филозофа“; ми му не бисмо замерили, да се и мање удубио у тај значај.

Нова лакрдија „Пољубац“ моћи ће се дуго одржати на нашем народном позоришту, као удесна принципља. Облик младе заручнице дао нам је прилику назрети у гђи Маринковићевој врло лепу будућност у безазленим улогама. — Бранијевој „чика тугору“ се видело да је на глумишту код куће, Лукићу бисмо световали, да се већма привикава момачком држању (исто важи и за Станчића); без ђимнастике нема поуздане будућности за љубавника ма да овај млади глумац ни тиме не ће бити за ову врсту љубавника: и лице и глас упућују га на трагичну струку.

„Доктор Робен“, и он је стари познаник. — Да није ствар застарела, ми бисмо предложили управи, да поправи насловно име у „Робин“, као што се инглески заоста и зове; а име је то искључиво ин-

глеско, као што је Милош или Стојан српско. — Улога герикове занесенице беше поверена гђи Катици Савићевој, која је то поверење са свим оправдала. Кратка, ал' пуна клавијатура осећаја, што нам је приказала, јемче јој лепу љубавничку будућност. У осталом јој беше много поможено, што смо јој на први поглед могли веровати осећајима, увидевши, да је избор њен вредан сваког запоса, јер то беше Ружић — Герик. — Ружићев је Герик изнад сваке замерке. После представе се много говорило у публици о Ружићу према Телечкоме у тој улози. Већина се сложила у томе, да је Телечки бољи Робен, а Ружић да је бољи Герик. С отим се и ми слагасмо, док још гледасмо Телечкога, који онда беше претежнији од Ружића у потанком исписивању значаја, особито у карикирању. Но то је нешто, што се може научити, те данас можемо рећи, да се Ружић у томе прилично изједначио с Телечким. Но у Ружића има нешто, што се не да тако лако усвојити, а то је занос, уметнички огањ. Тиме ће Ружић одржати свога Герика за дуго на врху српскога глумства, за сад бар у по главе више од телечковог.

—3—

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Мађарско позориште у Њитри.) „Њитра мила, Њитра, ти словенска мати“, као што словачка не сма казује, добија стално мађарско позориште. Њитранска жупанија одредила је годишњу принош на ту цел, а варош Њитра дала је за то позориште место на своме главном тргу бесплатно. „Хеј, Њитра мила, Њитра, ти словенска мати, кад на тебе мислим, морам заплакати.“ Кад се Њитри допушта, да може поклањати место за позориште, за што се онда то и Новоме Саду недопушта? Или зар има разлике између вароши и вароши, што се тиче самоуправе? Ал' да, у мало не заборависмо, да је оно мађарско, а ово српско позориште. Молимо лепо за опроштење.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТПЛАТА.

ПРЕДСТАВА ПЕТНАЕСТА.

БРОЈ 9.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 25 ЈАНУАРА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

ЗАПИСНИЦИ ЂАВОЛОВИ.

ДРАМА У ТРИ РАДЉЕ, С НЕМАЧКОГ ПРЕВЕО М. ВИДУЛОВИЋ.

О С О Б Е:

Вилхелмина, бароница Ронгеролса, удовица	Ј. Маринковићка.
Марија, њена кћи	К. Савићева.
Маркез Лормен	Зорић.
Гроф Серни	рођаци ба- Лесковић.
Грофица Сернијевица, његова жена	роничини. Драг. Ружићка.
Кавалер Рабинијер	Суботић.
Жиранка, закупница	Ј. Поповићева.
Жан Готје, зидар	Брани.
Робен	Ружић.
Валентин, слуга бароничин	Рашић.
Слуга маркизов	Хаџић.

Више гостију под образинама.

Улазне цене: Седиште у кругу 1. фр. а. вр. — Седиште првога реда и на страни 80 н. а. вр. — Седиште другога реда и на страни 70 нов. а. вр. — Седиште трећег реда 50. н. а. вр. — Стајање 40. н. а. вр. — Галерија 20. н. а. вр. — Ђаци, деца, али само уз своје родитеље, и војници до наредника плаћају 20. н. а. вр.

Војници од наредника доле и деца до 10 година, али само уз своје родитеље, плаћају цену стојишта у полак.

У четвртак 27 јануара први пут: „ЉУБАВ НИЈЕ ШАЛА“. Шала у 1 радњи, по туђој мисли написао А. Хаџић. Пре тога први пут: „МИЛА“. Шала у 1 радњи, по Гернеру прерадио К. Трифковић. А пре свега тога: „ЛЕК ОД ПУНИЦА“. Шалива игра у 1 радњи, написао Дон Манујел Хуан Дијана, по шпанскоме прерадио Лауш, граљ баварски, с немачког превео Ј. Ђорђевић.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА У ВЕЧЕ.